

Barbara Ivančič Kutin, *Živa pripoved v zapisu. Kontekst, tekstura in prekodiranje pripovedi Tine Kravanja iz Bavšice*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011, 179 strani, ilustracije.

Knjiga folkloristke Barbare Ivančič Kutin *Živa pripoved v zapisu. Kontekst, tekstura in prekodiranje pripovedi Tine Kravanja iz Bavšice* je izšla leta 2012 pri Založbi ZRC SAZU. Prvi del knjige obsega štiri temeljna poglavja: Kontekst – okoliščine pripovedovanja; Tekstura – način izvedbe; Metodologija na terenu in v kabinetu. V drugem delu avtorica aplicira teoretično znanje iz prvega dela knjige na konkreten folklorni dogodek – pripovedovanje Tine Kravanja iz Bavšice ter prikaže dvaindvajsetih njenih pripovedi. Na koncu je dodano še poglavje, ki podrobno opiše značilnosti bovškega govora in govora Bavšice, ki ga je prispevala Karmen Kenda-Jež.

Avtorico je zanimala predvsem raziskava konteksta in teksture folklornih pripovedi (seveda nujno povezanih tudi s teksti), se pravi dveh od treh ravnin folklorne pripovedi (poleg teksta), preučevanje je bilo v slovenskem prostoru do sedaj, vsaj v praksi, v glavnem zanemarjeno.

Medtem ko je bila pozornost folkloristike nasploh, tudi v tujini, v preteklosti usmerjena k raziskavam teksta, je vsaj od sedemdesetih let dvajsetega stoletja dalje vedno bolj v ospredju prav zanimanje za raziskave teksture (tj. načina izvedbe pripovedovanja, npr. rime, aliteracije, naglaševanja, intonacije, onomatopoeje, glasbene spremljave, mimike...) in konteksta folklorne pripovedi (specifične socialne situacije, v kateri se ta odvija, tj. specifične glede časa, prostora in družbe, v kateri se zgodi folklorni dogodek). Raziskave teh dveh aspektov folklorne se je avtorica lotila na konkretnih primerih folklornih pripovedi, ki jih je sama snemala, in sicer v krajih na Bovškem, od koder je doma. Dejstvo, da je domačinka, ji je brez dvoma olajšalo tako »odkrivanje« dobrih informatorjev in neposreden stik z njimi kot tudi fonetično transkripcijo posnetkov.

V Uvodu avtorica naredi pregled terminologije oz. temeljnih pojmov in definicij s področja folkloristike ter pregled zgodovinskega razvoja folkloristike, zlasti z vidika premika njenega fokusa od teksta h kontekstu. V prvem poglavju najprej analizira vrste izhodiščnega situacijskega konteksta, zatem definira »pripovedovalsko folklorno srečanje« (celotno pripovedovalsko dogajanje, tj. dogajanje od prihoda folklorista k sogovorniku do konca pogovora med njim in naratorjem, se pravi ne le en folklorni dogodek, ena zaokrožena zgodba, temveč niz folklornih dogodkov in veznih besedil), čas, prostor in razmerja med udeleženci le-tega. Posebej obravnava vlogo udeležencev v folklornem srečanju, ki jih razčleni na več tipov: pripovedovalca, sprejemalca, spodbujevalca, pomočnika (asistenta), poizvedovalca (detajlista), pritrjevalca /nasprotovalca (cenzorja), dopolnjevalca (suplenta) in pripominjevalca (komentatorja). Vsi navzoči v srečanju, kot ugotavlja Ivančič Kutinova, v teku folklornega srečanja opravljajo vsaj eno ali več od teh vlog. Posebej se ustavi tudi pri obravnavi tehničnih sredstev za dokumentiranje, ki jih razume kot sestavni del konteksta.

V Poglavju Tekstura – način izvedbe avtorica natančno pokaže, kako se pripovedovanje razlikuje od vsakdanjega govornega posredovanja (večja estetska funkcija, poudarjeni določeni slogovni prijemi, s katerimi pripovedovalec vzdržuje stik s poslušalci, dramatisiranje besedila ...). Posebej obravnava spremenjeno funkcijo jezika pri pripovedovanju, teksturo pa ločuje na jezikovno (diskurzivne označevalce, besedne in stavčne figure, ponavljanje, elipsa, pretiravanje, dramatični sedanjik ..., ki gradijo slo-

govno podobo besedila in njegovo semantiko), glasovno teksturo (zvočna podoba: naglaševanje, višina glasu, intonacija, onomatopoiya ...) ter neglasovno teksturo (mimika, gibi rok, telesa). Tudi tu se avtorica posebej sprašuje še o vplivu tehničnih sredstev za dokumentiranje na teksturo.

Sledi poglavje Metodologija na terenu in v kabinetu. V njem najprej razčleni dve fazi terenskega dela: motivacijsko fazo (začetni klepet, spodbujanje) in aktivno fazo (pripovedovanje). Srečanja na terenu nadalje deli glede na način vstopanja raziskovalca v situacijo, v kateri se je razvilo folklorno srečanje: dogovorjeni sestanek, načrtovana navzočnost raziskovalca, naključna navzočnost raziskovalca. Delo v kabinetu posebej obravnava s stališča urejanja gradiva, transkripcije in redakcije.

Drugi del knjige je posvečen pripovedovalki Tini Kravanja iz Bavšice in njenim pripovedim. Posebej analizira vloge udeleženk v folklornem srečanju med raziskovalko, pripovedovalko in občasno pripovedovalko, Vero Černuta, hčerjo Tine Kravanja, vse tri ravni folklorne pripovedi (tekst, tekstura, kontekst) ter tri oblike prekodiranja njenih pripovedi: zvočni zapis, narečna fonetična transkripcija in oblika, približana knjižnemu jeziku.

V naslednjem poglavju so vse pripovedi Tine Kravanja predstavljene z različnih vidikov: najprej v fonetični transkripciji, nato pa še v priredbi, prilagojeni knjižnemu jeziku (z dodanim slovarčkom narečnih besed); dodane so še opombe o redakciji, vsebini in besedilnem kontekstu.

Na koncu je dodano še posebno poglavje Karmen Kenda-Jež o bovškem govoru in posebej govoru Bavšice, od koder prihaja glavna naratorka. Karmen Kenda Jež je tudi uredila fonetične transkripcije in prispevala razdelek s pojasnili za branje.

Razčlenitev vrst izhodiščnega situacijskega konteksta, poteka folklornega srečanja ter razdelitev vlog, ki jih lahko udeleženci zavzemajo med potekom folklornega srečanja, nam omogočajo drugačen vpogled v konkretno folklorno srečanje, kot smo ga bili vajeni doslej. Avtoričina opažanja in analiza konteksta in teksture so izjemno povedni, njena spoznanja o samem folklornem dogodku (faze), poslušalcih oz. njihovih vlogah v folklornem dogodku, o čemer je objavila tudi že več člankov, pa zelo tehtna. Medtem ko je bila vloga pripovedovalca že obravnavana, pa so bile v folkloristiki nasploh, ne le v slovenski, redkeje obravnavani sprejemalci, zato je tu doprinos Barbare Ivančič Kutinše posebej pomemben. Transkripcije folklornih pripovedi, ki jih je opravila, so narejene po zahtevnih pravilih dialektološkega zapisovanja, besedila, ki jih je zbrala in transkribirala, pa so že postala pomemben del zakladnice slovenskih folklornih pripovedi. Dodatno vrednost knjigi prinašajo še nazorne preglednice ter strip in sheme, ki ponazarjajo sporočila knjige in jih je prispeval Ciril Horjak.

Naj poudarim, da je poleg odličnega empiričnega in teoretičnega dela, ki ga je avtorica pokazala v knjigi, vrednost le-te še toliko večja, ker na tem področju kandidatka tako rekoč orje ledino. Zaključenega obsežnega dela, ki bi teoretska spoznanja o teksturni in kontekstualni ravnini folklorne pripovedi preveril v praksi, pri lastnem terenskem delu, v Sloveniji doslej namreč še nismo imeli. Njeno knjigo lahko beremo tudi kot učbenik, ki ga bo odslej mogoče priporočiti študentom pri njihovem terenskem delu. Vsekakor lahko na koncu z mirno vestjo zapišemo, da je Barbara Ivančič Kutin, kar zadeva terensko delo, ta čas najpomembnejša folkloristka, ki jih premoremo v Sloveniji.